

MUNCĂ ȘI JUSTIȚIE SOCIALĂ

VACCINAREA ȘI GESTIONAREA CRIZEI PANDEMICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Igor Boțan
iulie 2021

Demararea procesului de vaccinare pe 2 martie 2021, precum și depolitizarea procesului de gestionare a crizei pandemice, prin oferirea CNESP-ului a posibilității de gestionare a întregului proces, au avut un impact determinant în diminuarea ratei de contaminare cu COVID-19.

În pofida efectelor pozitive ale imunizării, ritmul de vaccinare, deși stabil – aproximativ 10.000 doze pe zi –, rămâne destul de lent în Republica Moldova. Rata de vaccinare de 21 per 100 de persoane este semnificativ mai mică decât rata de vaccinare de la nivel global și cea din statele UE de 46 și respectiv 95 doze de vaccin.

Convingerea cetățenilor de a se imuniza și menținerea măsurilor de protecție anti-COVID-19 sunt principalele instrumente în gestionarea crizei pandemice. În acest proces, autoritățile pot coopta Biserica Ortodoxă din Moldova, care și-a schimbat în mod cardinal atitudinea față de procesul de vaccinare, considerându-l necesar.

Conținut

1.	INTRODUCERE.....	2
2.	CADRUL LEGAL PENTRU STĂRILE DE URGENȚĂ.....	3
3.	ETAPELE ȘI CRONOLOGIA PROCESULUI DE VACCINARE.....	4
4.	SUPPORTUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATEREA COVID-19	7
5.	EFECTELE VACCINĂRII	9
6.	IMPACTUL COVID-19 ASUPRA DEPĂȘIRII CRIZEI POLITICE ȘI A PROCESULUI ELECTORAL	12
7.	CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	15

1

INTRODUCERE

De la declanșarea crizei pandemice în martie 2020 și până în iulie 2021, în Republica Moldova, au fost înregistrate două faze acute de răspândire a COVID-19. În perioada menționată, aproximativ 7% din populația țării a contractat virusul Sars-CoV-2, iar rata deceselor a ajuns la 2.4% din cei infectați. Gestionarea crizei pandemice a scos la iveală un șir de probleme de ordin politic, medical și de comunicare. O parte din problemele menționate au fost soluționate cu suportul partenerilor de dezvoltare și instituțiilor internaționale, precum Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Comisia de la Veneția (CV), etc.

După prima fază acută de răspândire a infecției COVID-19, statisticile au fixat la sfârșitul anului 2020 o descreștere a PIB-ului țării cu aproximativ 7%, principala cauză datorându-se restricțiilor anti-epidemice introduse de autorități. Suportul statului pentru cetățeni și mediul de afaceri a fost pur simbolic sau aproape inexistent, iar un segment semnificativ al business-ului mic și mijlociu a ajuns la limita supraviețuirii. O consecință a descreșterii economice este că bugetul de stat pentru anul 2021 a fost aprobat cu un deficit de aproximativ 7.2% din PIB, cu riscul de a nu putea fi îndeplinit. Din cauza potențialului economic și medico-sanitar modest al statului, precum și a neîncrederii cetățenilor în măsurile întreprinse de autorități, Republica Moldova a avut în anul 2020 cea mai modestă prestație în procesul de combatere a infecției COVID-19 printre țările Europei Centrale și de Est. Înăutățirea situației social-economice din cauza crizei pandemice și neînțelegerile dintre principalele forțe politice privind modalitatea de gestionare a crizei și demararea procesului de vaccinare masivă a populației, în special, identificarea resurselor financiare pentru procurarea vaccinului, au provocat o criză politică acută, care s-a suprapus cu criza pandemică.

Cele două crize acute, pandemică și politică, s-au suprapus cu stările de vârf ale celor două faze de răspândire a infecției COVID-19, în lunile decembrie 2020 și, respectiv, martie 2021. În mod spectaculos, ieșirea din stările acute ale crizelor menționate a coincis cu demararea procesului de vaccinare a populației, la 2 martie 2021. Dovadă a faptului că anume vaccinarea a reprezentat punctul de start în depășirea celei de a doua faze acute a crizei pandemice servește faptul că amânarea începerii vaccinării în raioanele din stânga Nistrului a condus la inversarea situației pandemice pe cele două maluri ale Nistrului de pe teritoriul Republicii Moldova. Astfel, în doar o lună de zile de la demararea vaccinării pe malul drept al Nistrului rata contagiozității a început să descrească, iar pe malul stâng a crescut de mai bine de 4 ori către sfârșitul lunii martie.

Îmbunătățirea esențială a situației pandemice după demararea procesului de vaccinare a avut un impact determinant și asupra depășirii crizei politice, pe care majoritatea parlamentară și Președinția o vedeau în mod diferit. Astfel, introducerea stării de urgență de către Parlament pe perioada 1 aprilie – 30 mai, fără specificarea măsurilor antiepidemice concrete, a avut conotație pur politică și nu antiepidemică. În astfel de circumstanțe, a fost solicitată intervenția Curții Constituționale (CC), care a declarat drept neargumentată și deci neconstituțională hotărârea Parlamentului privind introducerea stării de urgență. Hotărârea CC a înlăturat ultima barieră în calea dizolvării Parlamentului și organizării alegerilor parlamentare anticipate în iulie 2021, care au încununat ieșirea din criza politică acută.

2

CADRUL LEGAL PENTRU STĂRILE DE URGENȚĂ

Cadrul legal al Republicii Moldova privind depășirea stărilor de urgență, inclusiv a celor pandemice, a fost dezvoltat cu mult înainte de izbucnirea pandemiei COVID-19, fiind în conformitate cu prevederile convențiilor internaționale la care țara este parte. După izbucnirea crizei pandemice în martie 2020, cadrul legislativ pentru stările de urgență a fost adaptat în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția pentru statele membre ale Consiliului Europei.

Sub presiunea începerii crizei pandemice, în martie 2020, odată cu declararea stării de urgență la 17 martie 2020, Parlamentul a adoptat Legea nr. 54 din 17.03.2020 pentru modificarea Legii nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Autor al modificărilor a fost Guvernul, care la 16 martie 2020 a adoptat Hotărârea nr.170 cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.212/2004, cerând modificarea unui șir de articole ale Legii privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Este de notat că modificările s-au rezumat la oferirea mai multor împuterniciri Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) – structura împuternicită să administreze stările de urgență pe teritoriul Republicii Moldova. Dispozițiile CSE a Republicii Moldova sunt executorii pentru conducătorii autorităților administrației publice centrale și locale, agenților economici, instituțiilor publice, precum și pentru cetățeni.

După adaptarea legislației privind stările de urgență la standardele internaționale, autoritățile Republicii Moldova au informat Secretarul General al ONU și Secretarul General al Consiliului Europei despre adoptarea hotărârii privind declararea stării de urgență (17 martie – 16 mai 2020) și cauzele adoptării acesteia, respectând astfel obligațiile internaționale

ale Republicii Moldova în domeniul de referință. Fiind sesizată, Curtea Constituțională (CC) a stabilit că ajustările și modificările la **Legea nr.212-XV din 24.06.2004** privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, pentru a face față provocărilor referitoare la combaterea COVID-19 se încadrează perfect în normele constituționale.

După expirarea termenilor stării de urgență, începând cu 16 mai 2020, în Republica Moldova a fost introdusă, în mod repetat, continuu, starea de urgență în sănătatea publică la nivel național și în unitățile administrativ-teritoriale, gestionată de Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP), structura împuternicită să declare starea de urgență în sănătatea publică, la propunerea directorului Agenției Naționale pentru Sănătate Publică (ANSP). CNESP îi revine sarcina să: descrie natura urgenței de sănătate publică în hotărârea de declarare a stării de urgență în sănătatea publică; explice condițiile care au condus la declanșarea urgenței de sănătate publică; stabilească durata de timp pentru care se instituie starea de urgență în sănătatea publică, etc. Ultima oară starea de urgență în sănătate publică la nivel național a fost introdusă la 29 aprilie 2021, aceasta fiind în vigoare până în prezent.

În calitate de stat al OMS din 4 mai 1992, Republica Moldova s-a angajat să-și onoreze toate obligațiile prevăzute de statutul acestei organizații și să mențină legături permanente cu OMS. Astfel, din punct de vedere legal și metodologic, Republica Moldova a dispus de întreg arsenalul necesar pentru a face față provocărilor infecției COVID-19. Acest fapt a fost de un real folos în procesul de gestionare a crizei pandemice și demarare a procesului de vaccinare în masă a populației.

3

ETAPELE ȘI CRONOLOGIA PROCESULUI DE VACCINARE

Republica Moldova a înregistrat în perioada iunie 2020 – aprilie 2021 două faze acute ale crizei pandemice a infecției COVID-19. Cele două faze au convins autoritățile că singura soluție de combatere eficientă a COVID-19 este imunizarea în masă a populației. După relaxarea primului val de răspândire a COVID-19, în ianuarie 2021, Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică (CNESP) a instituit Comitetul Național de Coordonare a Activităților de Imunizare (CNCAI) anti-COVID-19, acestea din urmă revenindu-i sarcina coordonării procesului de imunizare în întreaga țară în conformitate cu Planul național de imunizare anti COVID-19, elaborat de specialiștii Ministerului Sănătății Muncii și Protecției Sociale (MSMPS) cu suportul Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), Centrului European pentru Controlul Bolilor (ECDC) și UNICEF.

Potrivit Planului Național de Imunizare (PNI), vaccinarea populației a fost recunoscută drept prioritate a sănătății publice – servicii de imunizare calitative, sigure, oferite populației în mod echitabil la toate nivelurile de asistență medicală. Vaccinurile urmau a fi achiziționate prin diferite modalități:

- platforma COVAX (COVID-19 Vaccines Global Access) oferă vaccin gratis pentru 20% din populația țării, cu posibilitatea de a procura la preț redus vaccin pentru încă 30% din populație;
- acorduri bilaterale, încheiate de autorități cu producătorii de vaccin;
- donații din partea altor state și organizații internaționale.

Procesul propriu-zis de vaccinare în Republica Moldova a început la 2 martie 2021, când cel de al doilea val de contaminare a populației se apropia de apogeu. Primele loturi de vaccin au fost primite în calitate de donație din partea României. De asemenea, Republica Moldova a fost prima țară din Europa și a patra țară din lume unde au fost livrate vaccinurile în cadrul mecanismului COVAX.

Ținând cont de statisticile medicale referitoare la riscurile de contaminare cu COVID-19 a anumitor categorii de cetățeni, în special de vârstă, și rata fatalității pentru acestea, PNI a prevăzut **etapizarea prioritara** a procesului de vaccinare:

- personalul din cadrul secțiilor de reanimare, personalul din cadrul secțiilor spitalicești cu specific de tratament COVID-19, tot personalul medical din instituția medico-sanitară subordonată, inclusiv diagnostic de laborator, farmaceutic, medici rezidenți, elevi și studenți cu profil medical;
- adulții cu vârsta mai mare de 60 ani și comorbidități (grup cu risc sporit), persoanele cu comorbidități pentru care infecția COVID-19 prezintă un risc sporit al formelor grave și decesului de vârstă 18-60 ani, lucrătorii din domeniul educației, personalul din cadrul serviciilor sociale; persoanele cu vârsta de peste 60 ani, pentru care rata fatalității variază în limitele 4 – 18%, odată cu creșterea vârstei;
- populația generală, indiferent de vârstă care nu au fost incluse în primele etape, lucrători care desfășoară activități în colectivitățile organizate, etc.

Pregătirile pentru imunizare au început cu emiterea la 5 februarie 2021 a Ordinului nr.93 al MSMPS cu privire la implementarea Planului Național de Imunizare anti-COVID-19. În conformitate cu documentul menționat, procesul de vaccinare a evoluat după cum urmează:

2021	
2 martie	a fost lansată campania de vaccinare împotriva COVID-19 cu vaccinul AstraZeneca;
23 martie	a început procesul de imunizare cu vaccinul Pfizer/BioNTech după semnarea dispoziției MSMPS privind distribuirea a 12.282 doze de vaccin Pfizer/BioNTech din lotul recepționat prin intermediul platformei COVAX;
31 martie	a fost extinsă campania de vaccinare împotriva COVID-19 pentru persoanele cu vârsta 60+ și cei cu comorbidități;
13 aprilie	ANSP a distribuit Centrelor de vaccinare lotul de vaccin „Pfizer/BioNTech” în cantitate de 12.282 doze pentru administrarea celei de a doua doze;
27 aprilie	a început imunizarea cu doza doi a vaccinului AstraZeneca;
4 mai	a început imunizarea cu vaccin „Sputnik V”, 39.900 de doze fiind distribuite Centrelor de vaccinare din țară conform Dispoziției MSMPS. În total au fost recepționate 80 mii de doze de vaccin „Sputnik V” în calitate de ajutor umanitar din partea Federației Ruse pentru imunizarea a 40 mii persoane;
11 mai	a început a treia etapă a imunizării generale a populației, care a cuprins diverse categorii de cetățeni: angajați ai diverselor ramuri ale economiei naționale și ai diverselor comunități organizate;
13 mai	a fost lansat procesul de programare on-line pe platforma națională www.vaccinare.gov.md în vederea accelerării imunizării generale a populației;
19 mai	MSMPS a anunțat lansarea integrală a etapei a treia de imunizare, fiecare persoană eligibilă pentru vaccinare putând beneficia urgent de vaccin;
22 mai	a fost anunțată implicarea voluntarilor (peste 270 persoane) ai Asociației de Cruce Roșie în procesul de informare a populației despre importanța și beneficiile vaccinării împotriva COVID-19, la nivel național;
25 mai	MSMPS a dat startul maratoanelor vaccinării în locuri prestabilite, îndemnând toți doritorii să se vaccineze pentru a se proteja de infecția COVID-19;
6 iunie	a luat startul vaccinarea de către echipele mobile de voluntari ai Asociației studenților și rezidenților de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, care au mers prin localități, din casă în casă;
8 iunie	a început instruirea specialiștilor din cadrul Centrelor de Sănătate Publică naționale și reprezentanții autorităților publice locale privind comunicarea eficientă și informarea populației despre vaccinarea împotriva COVID-19, etc., procesul de vaccinare fiind în continuă desfășurare;
29 iunie	Republica Moldova a atins pragul de administrare a 700.000 de doze de vaccin împotriva COVID-19;
12 iulie	lotul de 151.200 de doze de vaccin Johnson & Johnson, produs în SUA și livrat prin intermediul platformei COVAX, a ajuns la Chișinău.

Potrivit datelor oferite de autorități, în perioada 2 martie – 16 iulie 2021, vaccinările au fost supuse 21% din populația țării. Astfel, către ziua de 13 iulie 2021, în registrul electronic al ANSP de evidență a vaccinării împotriva COVID-19, au fost înregistrate următoarele date privind dozele administrate de vaccin:

Tabel 1.
Administrarea dozelor pe tipuri de vaccin

Producător	Doza I	Doza II	Total doze administrate
AstraZeneca	272776	161646	434422
Gam-COVID-Vac (Sputnik V)	99077	69889	168966
JANSSEN	103	0	103
Pfizer/BioNTech	63260	61859	125119
Sinopharm	16533	4418	20951
Sinovac	40505	22438	62943
Total	492254	320250	812504

4

SUPPORTUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMBATAREA COVID-19

Planul Național de Imunizare (PNI) a prevăzut procurarea unei cantități de vaccin necesare pentru imunizarea a cel puțin 70% din populație, dar bugetarea expresă a resurselor financiare pentru procurarea vaccinului a lipsit. Această carență de ordin bugetar a adâncit conflictul politic între instituțiile statului – Președinție și Parlament. Deși bugetul de stat pentru anul 2021 nu a prevăzut la modul direct resurse financiare pentru procurarea cantității respective de vaccinuri, totuși, s-a reușit identificarea a aproximativ 10 milioane dolari în 4 fonduri bugetare diferite. Oricum, aceste resurse nu erau suficiente pentru atingerea țintei de imunizare a 70% din populație. În astfel de circumstanțe, o soluție identificată de autorități a fost creditarea

externă cu aproximativ 30-40 milioane dolari, care ar acoperi necesitățile pentru procurarea numărului necesar de vaccinuri. Însă soluția respectivă nu putea fi implementată până la depășirea crizei politice prin intermediul alegerilor parlamentare anticipate astfel încât noua componență a Parlamentului să poată ratifica acordurile de creditare.

În pofida neînțelegerilor privind sursele financiare pentru procurarea vaccinului, autoritățile medicale au reușit să demareze procesul de vaccinare datorită donațiilor și ajutoarelor partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova. Cronologia oferirii ajutoarelor cu vaccin și volumul acestora este după cum urmează:

2021	
27 februarie	România a oferit Republicii Moldova primele 21.600 de doze de vaccin AstraZeneca cu titlu gratuit;
4 martie	Republica Moldova a recepționat 14.400 doze de vaccin AstraZeneca livrate în cadrul mecanismului COVAX, fiind prima țară din Europa asistată de platforma respectivă;
19 martie	Republica Moldova a recepționat al doilea lot de vaccinuri împotriva COVID-19 – 24.570 de doze prin intermediul COVAX;
27 martie	România a donat Republicii Moldova un lot de vaccin AstraZeneca de 50.400 de doze;
17 aprilie	Republica Moldova a recepționat două loturi de vaccin AstraZeneca – 48.000 doze prin intermediul platformei COVAX și alte 132.000 doze în calitate de ajutor umanitar din partea României;
24 aprilie	Republica Moldova a recepționat 142.000 doze de vaccin Sputnik V, oferite gratuit de Federația Rusă;
20-21 mai	Republica Moldova a recepționat 100.620 doze de vaccin Pfizer-BioNTech, livrate gratuit prin intermediul platformei COVAX, un parteneriat dintre CEPI, Gavi, UNICEF și OMS
11 iunie	Guvernul României a donat Republicii Moldova un alt lot de 100.800 de doze de vaccin AstraZeneca;
19 iunie	Republica Moldova a primit drept donație din Federația Rusă 64.000 doze de vaccin Sputnik V;
9 iulie	Republica Moldova a recepționat, prin intermediul platformei COVAX, un lot de 150.000 de doze, din 500.000 promise, de vaccin Johnson & Johnson, produs în SUA.

În circumstanțele menționate, în paralel cu donațiile partenerilor de dezvoltare, Guvernul a alocat, totuși, la 11 martie, 60 de milioane de lei din Fondul de rezervă pentru procurarea vaccinului împotriva COVID-19. Ulterior, la 9 aprilie, Comitetul de coordonare a imunizării împotriva COVID-19 a decis con-

tractarea directă a 400.000 doze de vaccin CoronaVac, produs de SINOVAC, iar la 15 aprilie a fost aprobată achiziționarea a 2.074.742 doze de vaccin prin intermediul mecanismului de cost-sharing al platformei COVAX, și 100.000 doze de vaccin de tip CoronaVac.

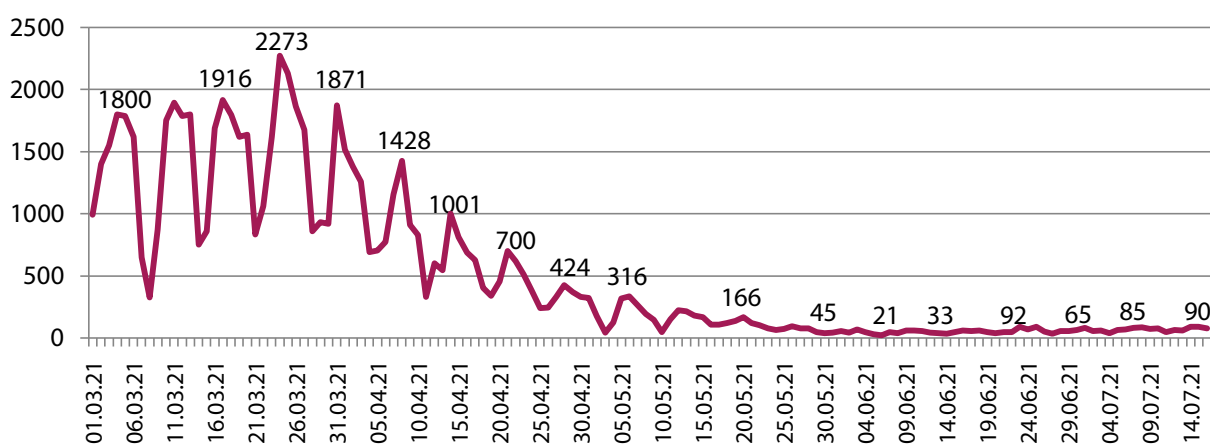
5

EFECTELE VACCINĂRII

Efectul vaccinării în rândurile lucrătorilor medicali s-a făcut vizibil chiar în primele două luni de la startul procesului de vaccinare, rata contaminării în rândurile acestora scăzând dramatic cu peste 80%, după vaccinarea a aproximativ 60% din lucrătorii medicali. În pofida statisticilor încurajatoare, care demonstrau eficiența vaccinării în rândul medicilor și eforturilor autorităților, procesul vaccinării printre alte categorii de cetățeni s-a desfășurat destul de lent în comparație cu alte state din Europa Centrală și de Est. Totuși, în afară de personalul medical, interesul pentru vaccinare printre persoanele active din punct de vedere social – oameni de afaceri, persoane cu funcții de conducere în instituțiile publice și private, oameni de creație, jurnaliști, etc., – a fost destul de mare, aceștia din urmă făcând cozi la centrele de vaccinare din România,

imediat după anunțarea începerii procesului de vaccinare. În consecință, la mijlocul lunii aprilie, rata de contaminare s-a micșorat de mai bine de două ori față de maximumul înregistrat în luna martie, iar către sfârșitul lunii aprilie de mai bine de trei ori. Peste trei luni de la demararea procesului de vaccinare, la sfârșitul lunii mai, contaminarea zilnică s-a micșorat de aproximativ 25-30 de ori, stabilizându-se și oscilând, în lunile iunie-iulie, în limitele nivelului de 20-90 contaminări zilnice. Astfel, procesul de imunizare, care a început în Republica Moldova în perioada atingerii maximumului de contaminare a celei de-a doua faze de răspândire a infecției COVID-19, a contribuit decisiv la stingerea relativ rapidă a acestei faze în doar 2-3 luni de zile și la menținerea unui nivel redus, deocamdată, ținut sub control.

Diagramă 1.
Numărul zilnic de contaminări în perioada 1 martie - 15 iulie 2021¹

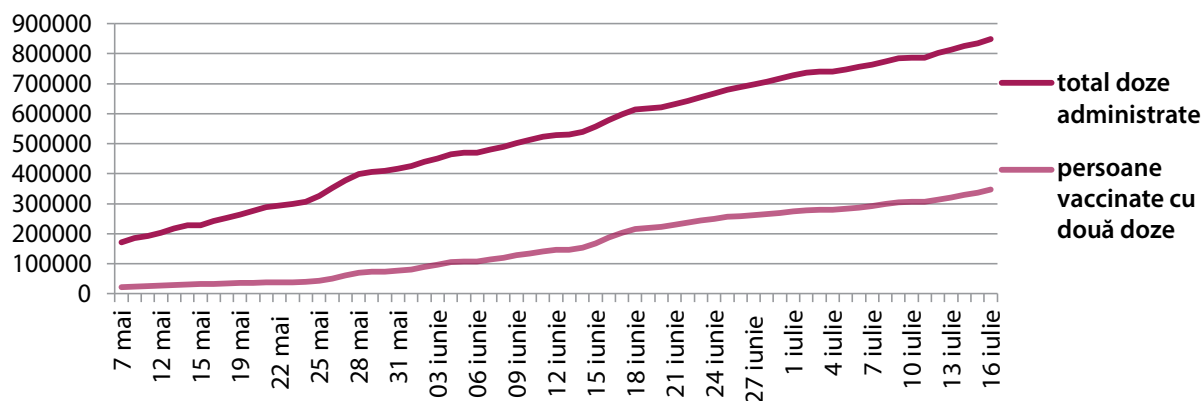

¹ Sursa: <https://msmps.gov.md/>

După două luni de zile de la demarare, la începutul lunii mai 2021, procesul de vaccinare în Republica Moldova a intrat într-un ritm stabil, constant, care reflectă, deopotrivă, poten-

țialul sistemului medical și predispunerea cetățenilor de a se imuniza.

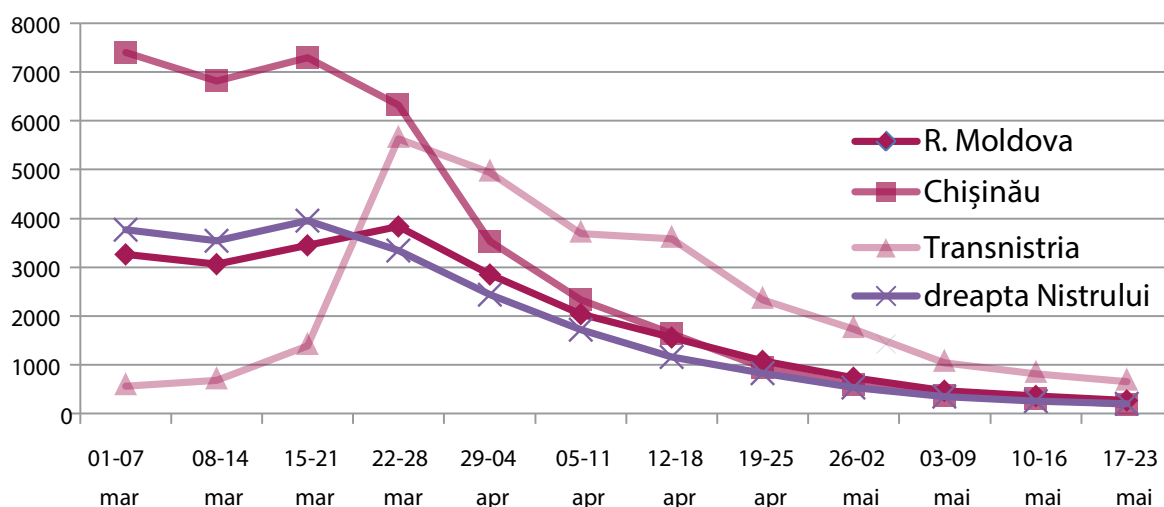
Diagramă 2.
Ritmul vaccinării zilnice a populației, începând cu luna mai 2021²

Este de remarcat că în regiunea transnistreană vaccinarea în masă a populației a început cu o anumită întârziere, deși autoritățile Republicii Moldova de la bun început au distribuit stocurile disponibile de vaccin către regiunea din stânga Nistrului în mod proporțional. Întârzierea demarării procesului de vaccinare în Transnistria are explicații de ordin politic. Astfel, presa din Federația Rusă s-a arătat deranjată că la începutul lunii martie primele stocuri de

vaccin au ajuns în Transnistria din România și nu din Rusia. Din cauza contrapunerii în termeni propagandistici a vaccinurilor AstraZeneca și Sputnik V, în Transnistria procesul de vaccinare în masă a început, de fapt, cu două luni mai târziu, la începutul lunii mai, după ce primele stocuri de vaccin Sputnik V ajunseser în Republica Moldova și, respectiv, în regiunea transnistreană. Efectul acestei întârzieri s-a făcut vizibil, practic imediat.

Diagramă 3.
Rata contaminării săptămânale per 1 milion de persoane în perioada martie-mai 2021

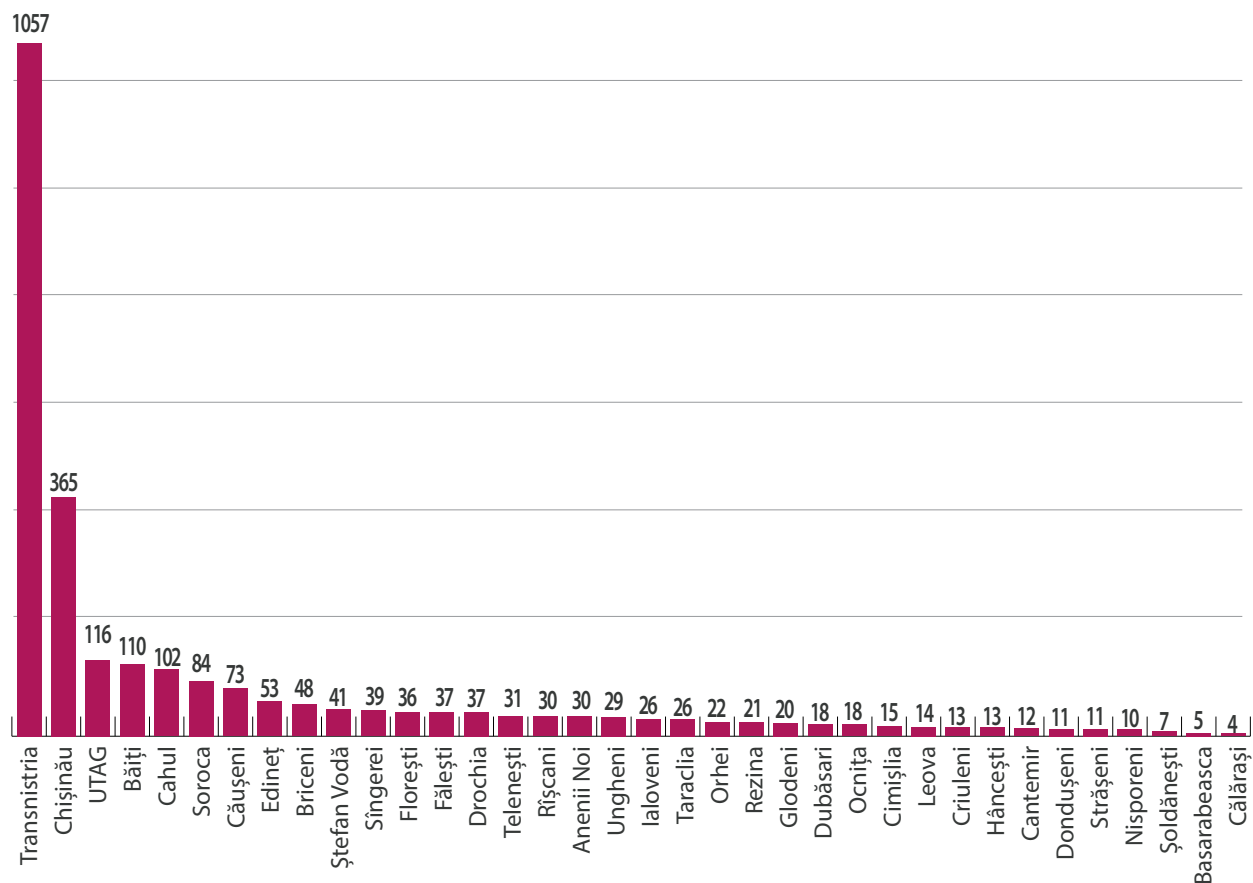
² Sursa: <https://vaccinare.gov.md/>

Din figura de mai sus se observă că rata de contaminare cu COVID-19 a început să crească în Transnistria de la mijlocul lunii martie, depășind-o pe cea din dreapta Nistrului către

sfârșitul lunii martie și, deși în descreștere, rămânând de 3-4 ori mai înaltă de-a lungul lunilor aprilie-iulie.

Diagramă 4.

Numărul total de contaminări per unități administrative în perioada 1 iunie – 15 iulie 2021⁴

3 Sursa: <https://msmps.gov.md/>

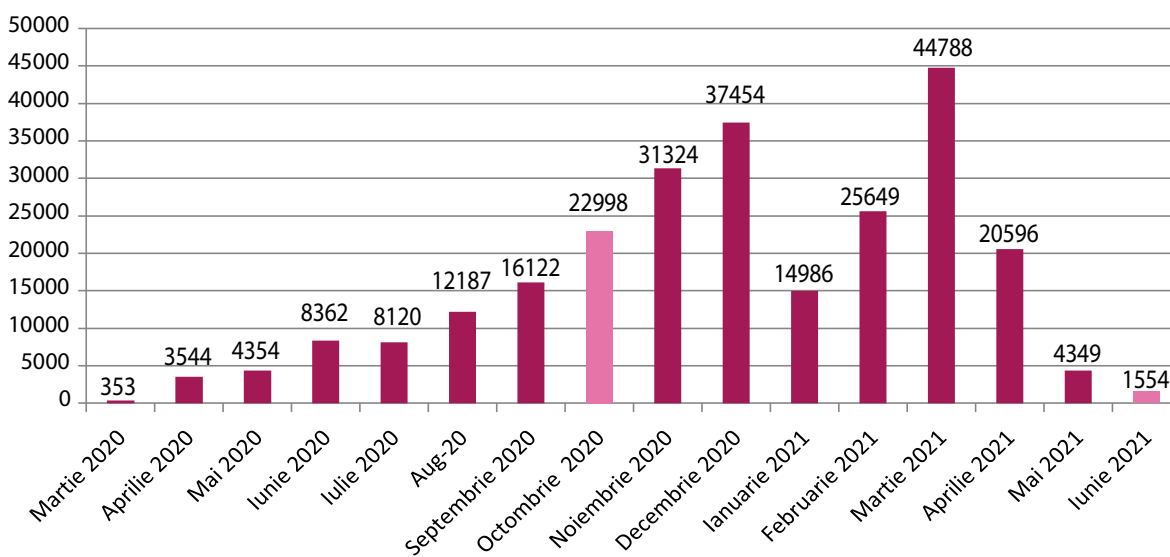
6

IMPACTUL COVID-19 ASUPRA DEPĂȘIRII CRIZEI POLITICE ȘI A PROCESULUI ELECTORAL

Răspândirea infecției COVID-19 a avut un impact major asupra procesului politic și electoral din Republica Moldova, în special, asupra desfășurării alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020 și a celor parlamentare din iulie 2021. Înaintea anunțării datei alegerilor parlamentare anticipate, fixate pentru ziua de 11 iulie 2021, au existat temeri că infecția COVID-19 ar putea periclita buna organizare a scrutinului. Statisticile privind rata contaminării și a deceselor de pe urma infecției, pe fundalul dezbaterilor privind oportunitatea organizării alegerilor, arătau în februarie-martie 2021 extrem de descurajant. După atingerea în martie 2021 a apogeului contaminărilor, în luna aprilie, rata acestora a scăzut dramatic până la nivelul inferior celui din luna noiembrie 2020, când se desfășurase cel de al doilea tur de scrutin pentru alegerile prezidențiale.

Introducerea de către Parlament a stării de urgență pe perioada 1 aprilie – 30 mai nu a fost însoțită de introducerea unor măsuri speciale de protecție împotriva COVID-19, care să aibă vreun impact restrictiv asupra comportamentului cetățenilor. De fapt, starea de urgență a fost introdusă pentru a împiedica dizolvarea Parlamentului și convocarea alegerilor parlamentare anticipate. Datorită începerii procesului de vaccinare, rata de contaminare cu COVID-19 scăzuse de câteva ori către sfârșitul lunii aprilie 2021, respectiv, în noile circumstanțe, Curtea Constituțională (CC) a declarat neconstituțională hotărârea Parlamentului privind introducerea stării de urgență, anulând-o de fapt. Astfel, hotărârea CC i-a permis Președintelui Maia Sandu să dizolve Parlamentul și să convoace alegeri parlamentare anticipate.

Diagramă 5.
Numărul lunar de contaminări în perioada martie 2020 – iunie 2021⁴

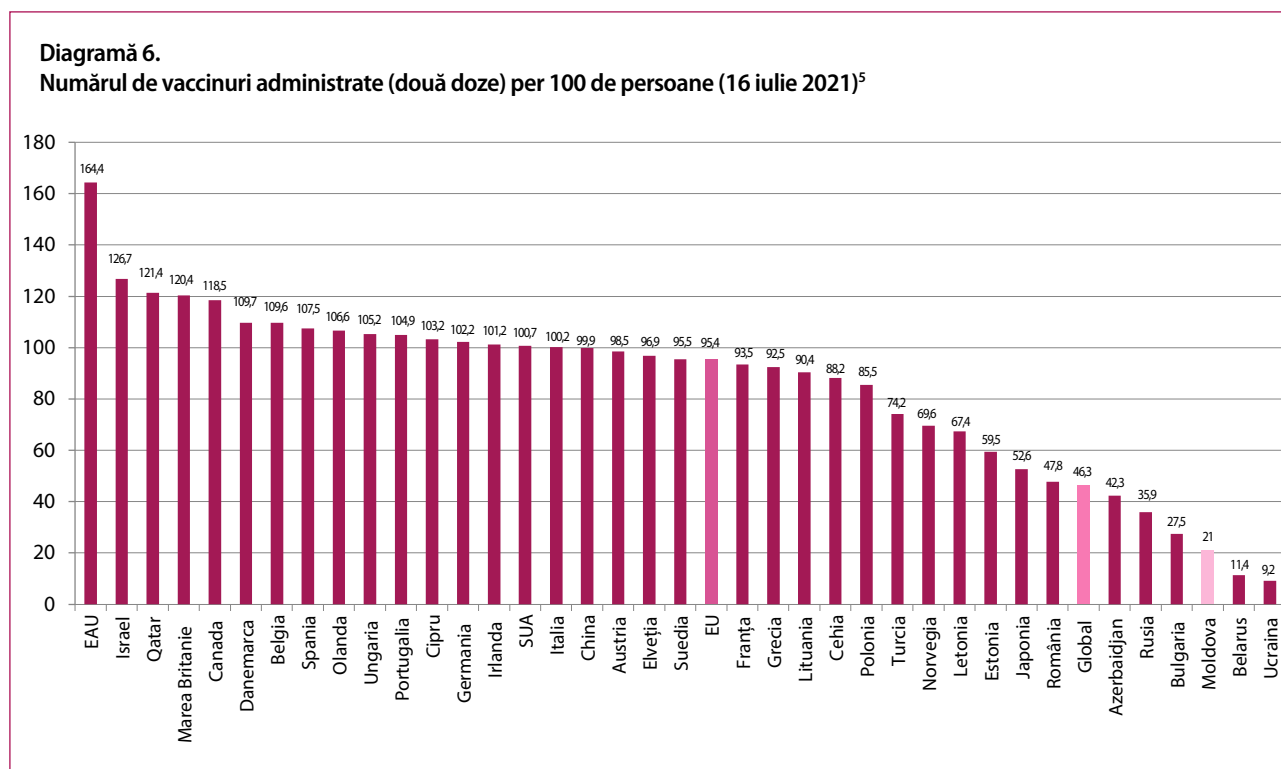

⁴ Sursa: <https://msmps.gov.md/>

Figura de mai sus arată că, în ajunul alegerilor parlamentare din iulie 2021, numărul lunar al contaminărilor a fost de aproximativ 18 ori mai mic decât în ajunul alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020. Astfel, alegerile parlamentare s-au desfășurat, din punct de vedere sanitar, în circumstanțe mult mai prielnice decât cele prezidențiale.

Desfășurarea alegerilor parlamentare anticipate a presupus și deschiderea a 150 de secții de votare peste hotarele Republicii Moldova, în 36 de state din Asia, Europa și America de Nord. În

aceste țări situația privind COVID-19 și procesul de vaccinare a fost foarte diferită. De exemplu, în Cipru, ieșirea în spațiul public a fost posibilă doar cu prezentarea testului rapid (PCR) anti-COVID-19. Este de menționat că în Cipru, rata de vaccinare cu două doze este de 103%, peste media UE – 94%, cu toate acestea, în ultimele două săptămâni, contaminarea per un milion de persoane, a fost de peste 14 mii de cazuri. În acest sens, a reprezentat un mare interes public reflectarea datelor privind rata de vaccinare în statele unde urmau să voteze cetățenii moldoveni, în comparație cu cea din Republica Moldova.

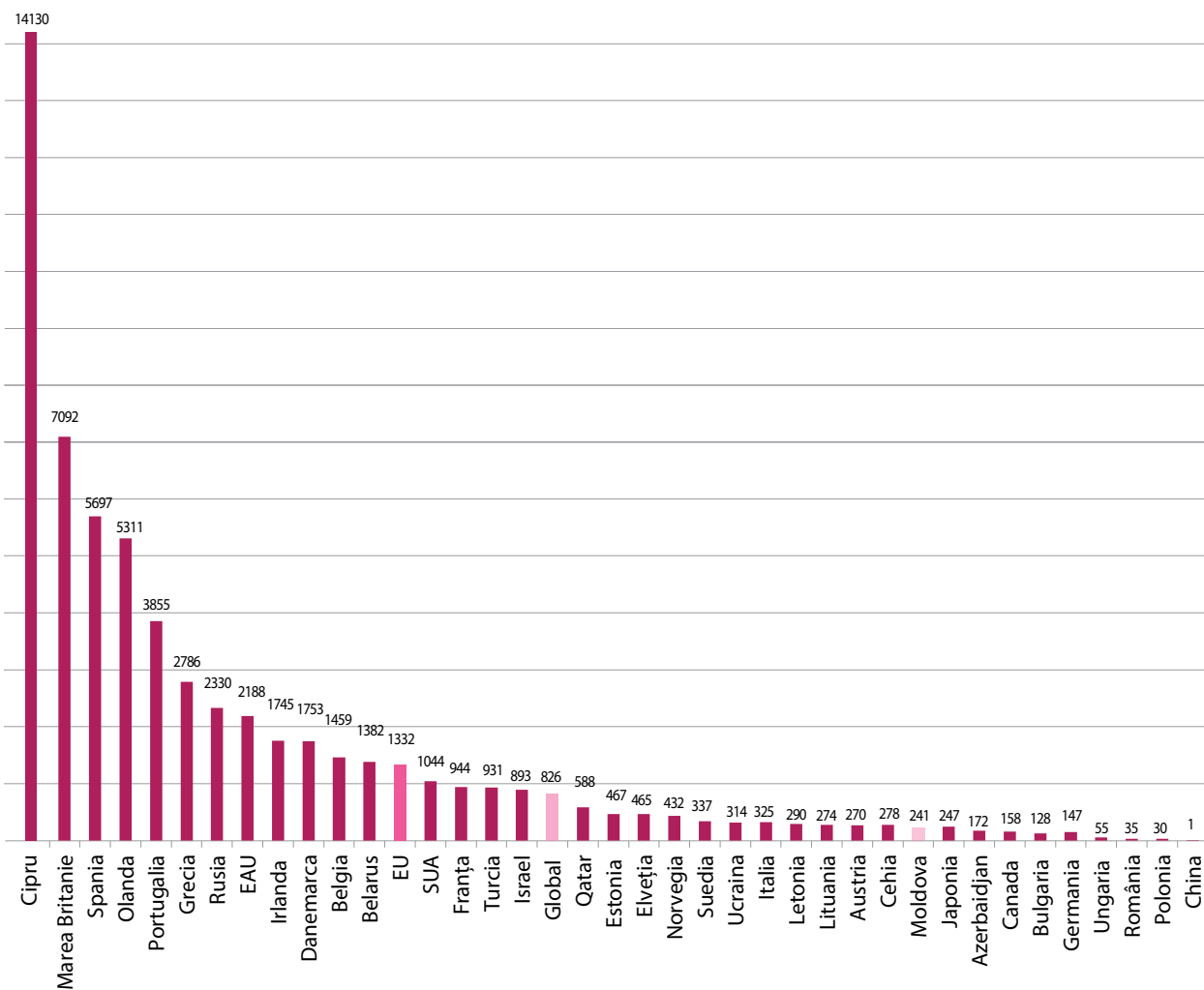

Compararea ratei de vaccinare în țările unde au fost deschise secții de votare pentru cetățenii moldoveni reprezintă interes și în raport cu evoluția numărului de contaminări per un mili-

on de persoane din ultimele două săptămâni, ținând cont de perioada de incubare a virusului COVID-19.

⁵ Sursa: <https://ourworldindata.org/grapher/cumulative-covid-vaccinations?tab=table>

Diagramă 7.

Numărul de contaminări per 1 milion de persoane în ultimele 2 săptămâni (16.07.2021)⁶Sursa datelor: <https://ourworldindata.org/grapher/biweekly-covid-cases-per-million-people?tab=table>

Figurile de mai sus arată că situația pandemică în Republica Moldova este mult mai bună decât cea de la nivel global și din țările UE, deși rata de vaccinare în Republica Moldova este de 4-5 ori mai joasă. Din datele prezentate mai sus se poate desprinde că nu există o corelație strânsă între ratele de vaccinare și de contaminare, lucru care pune în

evidență necesitatea respectării în continuare a măsurilor de protecție împotriva virusului COVID-19. O explicație a îmbunătățirii situației pandemice în Republica Moldova după demararea procesului de vaccinare se referă la nivelul mult mai scăzut de activism social-economic și cultural-artistic, etc.

⁶ Sursa: <https://ourworldindata.org/grapher/biweekly-covid-cases-per-million-people?tab=table>

7

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Demararea procesului de vaccinare, la 2 martie 2021, a avut un impact determinant asupra stingerii celei de a doua faze acute de răspândire a infecției COVID-19 pe teritoriul Republicii Moldova. În doar trei luni de la începerea procesului de vaccinare numărul zilnic de contaminări a scăzut de peste 20 de ori. Un rol pozitiv în diminuarea ratei de contagiozitate cu COVID-19 îl are și depolitizarea procesului de gestionare a crizei pandemice, prin oferirea CNESP-ului a posibilității de a gestiona întregul proces. De aceea, în continuare factorul politic trebuie să se implice în combaterea infecției COVID-19 doar la solicitarea organelor specializate – CNESP și ANSP.

În pofida efectelor pozitive ale imunizării, ritmul de vaccinare, deși stabil – aproximativ 10.000 doze pe zi –, rămâne destul de lent în Republica Moldova. După patru luni și jumătate de la demararea procesului de vaccinare au fost administrate 21 de doze de vaccin (prima și a doua doză) per 100 de persoane – 14,5% cu prima doză și 9,8% cu ambele doze. Pentru comparație, la nivel global, au fost administrate aproximativ 46 doze, iar în statele UE, în mediu, – 95 doze. Cu toate acestea, nu se observă o corelație între numărul de vaccinuri administrate și rata de contaminare a populației. În Republica Moldova, rata de vaccinare este de 4-5 ori mai mică decât în statele UE, dar și rata de contaminare este tot de atâtea ori mai mică. Acest fenomen se explică prin faptul că activismul social și economic în Republica Moldova este mult mai scăzut. Ținând cont de corelația slabă a procesului de vaccinare și contaminare în statele UE, mai cu seamă din cauza mutațiilor virusului Sars-CoV-2, este recomandabilă menținerea restricțiilor și măsurilor de protecție impuse de CNESP, mai cu seamă că este de așteptat creșterea contagiozității după alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, la care au participat și aproximativ 28 de mii de cetățeni domiciliați în Transnistria.

Nu doar miturile conspiraționiste au un impact negativ asupra determinării cetățenilor de a se imuniza, ci și politizarea excesivă a procesului respectiv de către anumite forțe politice din țară. În acest sens, au fost răspândite informații tendențioase împotriva vaccinului AstraZeneca, pe care Republica Moldova îl obține preponderent gratis, prin intermediul platformei COVAX. În același timp, anumite partide politice, care pledează pentru integrarea eurasiatică a Republicii Moldova, au promovat cu insistență preferința față de vaccinul rusesc Sputnik-V, transformând procesul de vaccinare într-o acțiune politică. În astfel de circumstanțe, un număr semnificativ de cetățeni moldoveni, deținatori ai cetățeniei României, au preferat să se vaccineze în țara vecină cu

vaccinul Pfizer-BioNTech. Acest fapt distorsionează statisticile oficiale privind numărul persoanelor imunizate. În acest context, este recomandabilă depolitizarea procesului de vaccinare și promovarea, deopotrivă, a tuturor vaccinurilor acreditate de OMS. Iar în cazul existenței unor probleme specifice de sănătate a celor supuși vaccinării este recomandabilă consultarea specialiștilor în domeniu.

Întârzierea demarării procesului de vaccinare în regiunea transnistreană, din motive de ordin politic și geopolitic – întâietatea acordată vaccinului rusesc Sputnik V în raport cu vaccinurile producătorilor occidentali –, a avut un impact negativ asupra controlului răspândirii infecției COVID-19. Începând cu luna mai 2021, rata de contaminare în regiunea transnistreană este de 3-4 ori mai înaltă decât pe teritoriul din dreapta Nistrului, controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova. Actualmente, rata de imunizare în regiunea transnistreană este de aproximativ două ori mai scăzută decât pe malul drept al Nistrului. În consecință, deși populația Transnistriei reprezintă aproximativ 12% din populația Republicii Moldova, numărul de contaminări din ultimele două luni de zile în stânga Nistrului reprezintă aproximativ 40% din numărul total de contaminări raportat de Republica Moldova. Astfel, regiunea transnistreană este actualmente una dintre principalele surse potențiale de răspândirea a COVID-19 pe teritoriul Republicii Moldova, alături cu cazurile de import.

Depășirea crizei politice din Republica Moldova, odată cu desfășurarea la 11 iulie 2021 a alegerilor parlamentare anticipate, s-a datorat îmbunătățirii dramatice a situației pandemice, datorită efectelor procesului de imunizare. Efectele imunizării au schimbat și atitudinea Bisericii Ortodoxe din Moldova (BOM) asupra problematicei vaccinării. Acest lucru s-a manifestat și după ce Biserica Ortodoxă Rusă a binevoit să recunoască că *vaccinarea nu este un păcat*, dimpotrivă, – *refuzul imunizării este un păcat*. Anterior, după declanșarea crizei pandemice în martie 2020, atitudinea BOM față de vaccinare și măsurile de protecție împotriva COVID-19 a fost extrem de negativă. Astfel, BOM, instituția cu cel mai înalt rating de încredere din țară (~80%), a emis în mai 2020 o adresare publică, intitulată „Privind legalitatea unei eventuale vaccinări obligatorii ca efect al virusului SARS-COVID-19”, prin care a fost răspândit mitul conspiraționist despre micro-ciparea prin vaccinare. Actualmente, factorul pozitiv este că BOM poate și trebuie să devină un aliat al autorităților în procesul de imunizare a populației și acest lucru trebuie apreciat.

LISTA DIAGRAMELOR

- 9 Diagramă 1.
Numărul zilnic de contaminări în perioada 1 martie - 15 iulie 2021
- 10 Diagramă 2.
Ritmul vaccinării zilnice a populației, începând cu luna mai 2021
- 10 Diagramă 3.
Rata contaminării săptămânale per 1 milion de persoane în perioada martie-mai 2021
- 11 Diagramă 4.
Numărul total de contaminări per unități administrative în perioada 1 iunie – 15 iulie 2021
- 12 Diagramă 5.
Numărul lunar de contaminări în perioada martie 2020 – iunie 2021
- 13 Diagramă 6.
Numărul de vaccinuri administrate (două doze) per 100 de persoane (16 iulie 2021)
- 14 Diagramă 7.
Numărul de contaminări per 1 milion de persoane în ultimele 2 săptămâni (16.07.2021)

DESPRE AUTOR

Igor Boțan, Director executiv, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung Moldova | str. București 111 | Chișinău | Republica Moldova |

Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT” | str. Vasile Alecsandri 97, Chișinău MD 2012, Republica Moldova | Tel. (373-22) 21 29 92

info@adept.md | www.alegeri.md

Responsabil:

Marcel Röthig | Reprezentant FES în Ucraina și Republica Moldova
Tel: +38 (044)234 0038 | Fax: +38 (044) 451 4031

www.fes.kiev.ua | www.fes-moldova.org

Pentru comenzi / Contact:

fes@fes-moldova.org

Fără un acord scris explicit din partea Fundației „Friedrich Ebert” (FES), utilizarea comercială a publicațiilor și produselor media apărute sub egida FES este interzisă.

VACCINAREA ȘI GESTIONAREA CRIZEI PANDEMICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Gestionarea crizei pandemice COVID-19 în Republica Moldova a cunoscut o evoluție pozitivă după demararea la 2 martie 2021 a procesului de imunizare în masă a populației. Imunizarea prioritară a personalului medical a avut un impact determinant în diminuarea dramatică a cazurilor de contaminare. De asemenea, demararea procesului de imunizare a influențat în mod hotărâtor depășirea crizei politice din Republica Moldova, care a început pe 23 decembrie 2020, odată cu demisia Guvernului Chicu, și s-a terminat cu alegerea, la 11 iulie 2021, a noii componente a Parlamentului Republicii Moldova. Desfășurarea procesului electoral a fost posibilă după ce numărul de contaminări zilnice către sfârșitul lunii aprilie s-a diminuat de aproximativ 5 ori față de perioada de vârf din luna martie, făcând posibilă anularea stării de urgență și anunțarea alegerilor parlamentare anticipate în condiții sanitare acceptabile.

Desfășurarea ritmică a procesului de imunizare, conform prevederilor Planului Național de Imunizare anti-COVID-19, a avut loc în pofida impedimentelor de ordin financiar – lipsa resurselor bugetare prevăzute în mod expres pentru procurarea vaccinului – datorită suportului partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, în primul rând al României, care a oferit cu titlu gratuit Republicii Moldova sute de mii de doze de vaccin, precum și platformei COVAX. Politizarea procesului de vaccinare prin contrapunerea din considerente propagandistice a vaccinurilor produse în Occident și în Federația Rusă a determinat demararea mult mai târzie a procesului de vaccinare în localitățile din stânga Nistrului, fapt ce a condus la inversarea situației pandemice în Transnistria, unde rata de contaminare a devenit de aproximativ trei-patru ori mai înaltă decât în dreapta Nistrului, constituind 40% din numărul de contaminări înregistrate în Republica Moldova, deși numărul populației este de cel puțin șase ori mai mic.

Compararea impactului imunizării asupra ratei de contaminare a scos în evidență faptul că, în Republica Moldova, corelația dintre imunizare și descreșterea ratei de contaminare este mult mai puternică decât în statele din UE din cauza mobilității și activismului economic și social mult mai redus. Acest fapt impune necesitatea păstrării măsurilor de protecției în spațiile publice în vederea neadmiterii răspândirii cazurilor de import și a celor din regiunea transnistreană. Convingerea cetățenilor de a se imuniza, alături de menținerea măsurilor de protecție anti-COVID-19, este principalul instrument în gestionarea crizei pandemice. În acest proces, autoritățile pot coopta Biserica Ortodoxă din Moldova, care și-a schimbat în mod cardinal atitudinea față de procesul de vaccinare, considerându-l necesar.

Mai multe informații despre acest subiect pot fi găsite aici:

www.fes-moldova.org